

REĢIONĀLĀS PANELDISKUSIJAS

„SOCIĀLĀ UZŅĒMĒJDARBĪBA LATGALĒ – BŪT VAI NEBŪT?”

organizatoru un dalībnieku REZOLŪCIJA

Ludzas Invalīdu biedrība un Islandes Invalīdu organizācijas darbnīca Örtækni sadarbībā ar Ludzas novada pašvaldību organizēja reģionālo paneldiskusiju *Sociālā uzņēmējdarbība Latgalē – būt vai nebūt?*

Latvijas Republikas Satversmē ir noteikts, ka Latvija ir sociāli atbildīga valsts, kuras mērķis ir nodrošināt cilvēka cienīgu dzīves līmeni un aizsardzību sociālā riska gadījumā, kā arī veicināt sociālo taisnīgumu, vienlīdzību un solidaritāti sabiedrībā. Taču praksē sociāli jūtīgie sabiedrības grupu indivīdi saskaras ar diskrimināciju darba tirgū, kaut arī ir svarīgi veicināt viņu sociālo integrāciju. Šobrīd ar sociālo integrāciju nodarbojas nevalstiskās organizācijas dažādu projektu (galvenokārt ES finansētu projektu) ietvaros, taču šiem projektiem ir īslaicīga ietekme sociālo problēmu risināšanā. Parasti beidzoties projektu finansējumam, sociālo problēmu risināšana netiek turpināta. Var secināt, ka valsts sociālās integrācijas veicināšanu ir uzticējusi brīvprātīgiem aktīvistiem, kas to dara uz pašu iniciatīvas pamata. Latgalē sociālās integrācijas sekmēšana ir īpaši būtiska, jo ekonomiskā situācija ir veicinājusi slēptu diskrimināciju attiecībā uz cilvēkiem ar invaliditāti, pirmspensijas vecuma iedzīvotājiem un citiem sociāli jūtīgo sabiedrības grupu pārstāvjiem.

Viens no risinājumiem ir sociālās uzņēmējdarbības attīstība. Labklājības ministrijā ir izstrādāta koncepcija „Par sociālās uzņēmējdarbības ieviešanas iespējām Latvijā”, kuras mērķis ir veicināt sociālo uzņēmumu izveidi Latvijā un radīt šādiem uzņēmumiem labvēlīgu darbības vidi. Diskusijas dalībnieki apzinās iespējamus draudus un arī labumus, ko gūs sabiedrība, attīstoties sociālajai uzņēmējdarbībai.

Identificētas vairākas **iespējas**, ko var sniegt sociālās uzņēmējdarbības veicināšana Latvijā.

Valsts līmenī

- Ja sociālais uzņēmums darbojas rentabli, tas papildina valsts *budžetu ar nodokļiem* – maksājot valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (VSAOI), iedzīvotāju ienākuma nodokli un uzņēmējdarbības riska valsts nodevu, kā arī *pievienotās vērtības nodokli (PVN)*.
- Sociālajos uzņēmumos, nodarbinot sociāli jūtīgos sabiedrības grupu indivīdus, tiek veicināta *vienlīdzība valstī*, samazinās *sociālā spriedze*, un tiek veicināta *sociālā integrācija*.

Reģionu un pašvaldību līmenī

- Sociālajos uzņēmumos tiek nodarbinātas sociāli jūtīgās sabiedrības grupas, kas bieži tiek atzītas par trūcīgām un var saņemt *pabalstu garantētā minimālā ienākumu (GMI) līmeņa nodrošināšanai un dzīvokļa pabalstu*. Taču, sekmējot viņu nodarbinātību, sociāli jūtīgo sabiedrības grupu indivīdiem palielināsies ienākumi, bet pašvaldībai *samazināsies pabalstu slogs*. Jāatzīmē, ka pašvaldības trūcīgajiem iedzīvotājiem papildu GMI un dzīvokļa pabalstam var izmaksāt arī citus pabalstus – pabalsts medicīnas pakalpojumu samaksai, pabalsts bērna izglītībai, audzināšanai. Ņemot vērā Latgalē pastāvošās sociāli ekonomiskās problēmas, sociālās uzņēmējdarbības veicināšana var būt nozīmīgs atbalsta instruments pašvaldībām.
- Veicinot sociāli jūtīgo sabiedrības indivīdu iesaistīšanos darba tirgū, pašvaldība iegūst arī *sociāli atbildīgas pašvaldības tēlu*.
- Veicinot sociālās uzņēmējdarbības attīstību, reģionā mazināsies *bezdarba un nabadzības* problēmas, kas Latgalē ir ļoti būtiskas.

Indivīdu līmenī

- Sociālajos uzņēmumos tiek nodarbinātas sociāli jūtīgās sabiedrības grupas. Darbs šiem cilvēkiem ir primārā nepieciešamība, jo tas sekmē viņu *ienākumu palielināšanos*.
- Sociālajos uzņēmumos darbinieki ne tikai tiek nodarbināti, bet arī apmācīti, kas ceļ viņu *profesionālo kvalifikāciju* un veicina *personības pilnveidošanos, pašvērtības celšanos*, kā arī tā ir iespēja *socializēties*.

Diskusijas dalībnieki identificēja arī potenciālos **draudus**, kas var rasties, veicinot un atbalstot sociālo uzņēmējdarbību Latvijā.

- Finansiāli atbalstot sociālos uzņēmumus, tiek *kropļota konkurence* un *deformēts tirgus*. Taču jāuzsver, ka arī pašreizējā situācija neveicina vienlīdzīgu konkurenci visiem indivīdiem, jo īpaši tiek diskriminēti indivīdi no sociāli jūtīgām sabiedrības grupām.
- Finansiāli atbalstot sociālos uzņēmumus, *valsts budžetā īslaicīgi palielinās izdevumi vai mazinās ieņēmumi*, tomēr to var kompensēt, izmantojot ES struktūrfondus.
- Bieži izveidojas priekšstats, ka sociālie uzņēmumi ir riskantāki un mazāk rentabli nekā citi, turklāt sabiedrībā trūkst skaidrības par sociālo uzņēmumu reālo sociālo ietekmi. Tas var būt par iemeslu, kādēļ šie uzņēmumi nespēj iegūt *finansiālu atbalstu uzņēmuma izveidei*.
- Nepārdomāta finansējuma sadales gadījumā var rasties draudi, ka sociālais uzņēmums ir *atkarīgs no valsts finansējuma*. Tādēļ valsts atbalsta instrumentiem jābūt pārdomātiem – tiem jāveicina sociālo uzņēmumu attīstība, bet tie nedrīkst sekmēt to atkarību (lai neveidotos uzņēmumu pabalsta saņēmēju kultūra).
- Ņemot vērā faktu, ka šobrīd sociālā uzņēmuma jēdziens Latvijā nav iestrādāts tiesību aktos, tad, pastāvot iespējai saņemt finansiālu atbalstu sociālajam uzņēmumam, šī *uzņēmuma statuss var tikt ļaunprātīgi izmantots*.

Šīs rezolūcijas mērķis ir veicināt sociālās uzņēmējdarbības jautājumu iekļaušanu politikas dienaskārtībā pašvaldību, valsts pārvaldes institūciju un valdības līmenī un aktualizēt tos jautājumus, kuru risināšanā, ir jāiesaistās visām ieinteresētajām pusēm jau šodien.

Diskusijas dalībnieki **rosina izstrādāt** sociālo uzņēmējdarbību **reglamentējošus tiesību aktus**, kas:

- noteiktu sadarbības iespējas un veidus starp valsts institūcijām, pašvaldībām, nevalstiskajām organizācijām, darba devējiem un arodbiedrībām sociālās uzņēmējdarbības veicināšanas un attīstības jomā;
- klasificētu sociālos uzņēmumus pēc to veida;
- nodrošinātu finansiālu atbalstu sociālajiem uzņēmumiem no valsts budžeta;
- noteiktu nodokļu atvieglojumus vai diferencēšanu sociālajiem uzņēmumiem;
- regulētu darba attiecības starp darba devēju un darba ņēmēju sociālajā uzņēmumā, lai to sadarbība būtu abpusēji izdevīga;
- mazinātu administratīvo slogu sociālajiem uzņēmējiem, lielāku uzmanību pievēršot kontrolējošo institūciju konsultatīvo un izglītojošo funkciju veikšanai darbā ar sociālajiem uzņēmumiem nacionālajā līmenī.

Diskusijas organizēšanā un norisē piedalījās 47 dalībnieki no 6 Latgales novadiem, Daugavpils, Rēzeknes, Ludzas, Dagdas, Kārsavas, Zilupes, kā arī Rīgas, Jelgavas un Reikjavīkas (Islande).

Organizatoru un dalībnieku vārdā:

Svetlana Romša Pīlē
Ivārs Kariņš
Iveta Muižule
Jānis Pēteris - Pēteris
Edgars Meksis
Aivita Graholma
Irene Bilibiņa
Igoris Zolicevs
Alina Kuzmina
Sokolata Luchina
Iveta Laura
Iveta Soldāns
Dāvids Šenkovs
Lāsma Dobele
Svetlana Romša Pīlē
Iveta Silveviča
Laura Albrekte
Imma Segorova
Iveta Škanna
Irene Muehonenbergs
Gunārs Arbiotāns
Tatjana Bruzdova
Iveta Kokare
Lionis Fārs
Iveta Malinova
Rita Buceniece
Iveta Šenkova
Kristīna
MADARA MAKRE
Hanna K. Antman